РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 2

Примено	26.08.2013		
Орг единица	Број	Прилог	Вредност
07	12/109		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по музичко образование за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со пречки во психичкиот развој.

АДАПТИРАНА НАСТАВНА ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ПРЕЧКИ ВО ПСИХИЧКИОТ РАЗВОЈ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

VI ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се оспособува да применува правилна вокална интерпретација;
- да се поттикнува да го развива опсегот на гласот;
- да пее песни со разновидна мелодиска линија, различни по карактер и содржина;
- да се поттикнува да развива навики за активно слушање музика;
- да се оспособува да ја усвојува молската скала теориски и по слух;
- да ја совладува техниката на свирење на ДМИ (мелодиски и ритмички);
- да го демонстрира чувството за колективно музицирање (свирење и пеење);
- да се оспособува да го применува нотното писмо;
- да ги развива умеењата за пеење и свирење на едноставен нотен текст;
- да стекнува позитивен став за народното творештво и народното музичко творештво;
- да ги спознава основните елементи и карактеристики на народното творештво и народното музичко творештво;
- да се поттикнува да ја користи информативната компјутерска технологија во музичкото изразување;
- да се оспособува за тимско работење;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

1. ПЕЕЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да применува правилна вокална интерпретација; o да го развива опсегот на гласот; o да развива чувство за ритам и да идентификува определен ритам; o да пее вежби и песна по ноти со примана на соодветни елементи од музичката писменост; o да се оспособува за групно пеење; o да развива способност за слушно препознавање на dur и moll.	**Пеење по слух** Детски, уметнички, народни песни со соодветна содржина и тонски обем **Пеење по ноти** Пеење мелодиски вежби и песни со примена на соодветени елементи од музичката писменост		▪ **Пеење по слух** - Пеење кратки мелодиски мотиви (пр., наставникот го пее мотивот, а учениците го повторуваат). - Пеење детски, уметнички или народни песни со соодветна содржина и тонски обем според постапката на обработка на песна **по слух** (обработка на песна по избор на наставникот). - Текстуална и мелодиска обработка на песничка од фестивалот„Златно славејче''. - Пеење на песната. ▪ **Пеење по ноти** - Пеење на кратки мелодиски мотиви (наставникот го пее мотивот со именување на тоновите, а учениците го повторуваат). - Пеење детски, уметнички или народни песни со соодветна содржина и тонски обем според постапката на обработка на песна **по ноти** (обработка на песна по избор на наставникот). **Напомена:** Опсегот на песните да одговара на гласовните можности на учениците.

2. МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да ја препознава и да ја применува нотата **la (a)** и **si (h)** мало; o да се оспособува за пеење вежби и песни со примена на нотите **la (a)** и **si (h)** мало; o да го усвои поимот молска скала; o да ја препознава и применува a-moll скалата природен вид; o да ги споредува и разликува C-dur скала и a-moll природен вид; o да се запознае со инструментот детска флејта.	Проширување на опсегот на тоновите и положбата на тонот (нота **la (a)** и **si (h)** мало во петолинието) Молска тонска скала (a-moll природен вид) Детска флејта	la (a) мало si (h) мало Детска флејта	❖ Вежби за запишување на нотата **la (a)** и **si (h)** мало. ❖ Вежби за визуелно препознавање на нотата **la (a)** и **si (h)** мало. ❖ Пеење и свирење на мелодиски вежби со нотата **la (a)** и **si (h)** мало. ❖ Пеење на песнички по избор од детските фестивали ❖ Свирење на инструмент-детска флејта ❖ Вежби за запишување на скалата **a-moll природен вид** со нејзините елементи. ❖ Вежби за визуелно препознавање на скалата **a -moll природен вид**. ❖ Пеење и свирење на скалата a-moll природен вид. ❖ Свирење на детски музички инструменти. ❖ Слушање песни на ЦД.

3. СЛУШАЊЕ МУЗИКА			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ○ да развива способност за слушање музичко дело (или заокружен фрагмент); ○ да се поттикнува да ги искаже своите впечатоци од слушаната музика;	Вокални, инструментални, вокално-инструментални музички дела од различни стилови и жанрови, различни по карактер и содржина	Вокална музика Инструментална музика Вокално-инструментална музика	❖ Слушање вокални, инструментални, вокално - инструментални музички дела. ❖ Што е вокална музика? – разговор. ❖ Што е инструментална музика? – разговор. ❖ Што е вокално - инструментална музика? – разговор. ❖ Препознавање на вокално, инструментално, вокално - инструментално музичко дело. ❖ Слушање на пасната „Елено ќерко'' во вокална, инструментална и вокално-инструментална изведба и споредување. ❖ Проект: Животот и творештвото на композито на класична музика - илустрации и Интернет презентациии.
○ да развива способност за слушање музички дела базирани на народното музичко творештво; ○ да препознава по слух видови музички инструменти во народни ора.	Народни ора изведени со народни музички инструменти.	Народни музички инструменти Народно оро	❖ Запознавање со народни музички инструменти – визелно и аудитивно. ❖ Цртање на народни музички инструменти. ❖ Посета на оркестар за народна музика. ❖ Слушање народни ора во изведба на народни инструменти. ❖ Посета на културно уметничко друштво – разговор. ❖ Играње на народните ора „Македонско народно оро'' и „Пајдушко''.

4. СВИРЕЊЕ НА ДЕТСКИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: o да се поттикнува правилно да свири на ДМИ (ритмички и мелодиски); o да развива способност за ансамблово свирење по ноти; o да развива способност за колективно музицирање.	**Свирење по ноти** Вежби со сите претходно усвоени поими од музичката писменост со ритмички инструменти Мелодиски вежби и песни со сите претходно усвоени поими од музичката писменост (со ДМИ)	Сите претходно усвоени поими	❖ Изработување детски музички инструменти од материјали од секојдневниот живот - шише со зрна, тапан од кутија и сл. (свирење на истите). ❖ Демонстрација: Свирење на инструменти од страна на наставникот. ❖ Запознавање со иструментот. ❖ Свирење на ритмички вежби индивидуално, во групи и колективно. ❖ Свирење на мелодиски вежби индивидуално, во групи и колективно.

5. НАРОДНО МУЗИЧКО ТВОРЕШТВО			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ○ да ја усвои поделбата на народните музички инструменти; ○ да ги препознава визуелно и да ги именува народните инструменти; ○ да ги класифицира инструментите според начинот на свирење.	Народни музички инструменти: дувачки, жичани и удирачки.	Дувачки инструменти (гајда, зурла, кавал, дудук, шупелка) Жичани инструменти (кемане, канон, ут и тамбура) Удирачи инструменти (тарабука, тапан и дајре)	❖ Интернет презентации. ❖ Посета на културно - уметничко друштво. ❖ Запознавање со народните музички инструменти преку проектни активности: собирање слики од разни видови инструменти: I група - жичани народни инструменти; II група - дувачки народни инструменти; III група - удирачки народни инструменти. ❖ Цртање жичани инструменти. ❖ Презентација и свирење. ❖ Цртање удирачки инструменти. ❖ Презентација и свирење. ❖ Презентација на активностите. ❖ Посета на оркестар и запознавање со видовите инструменти.

6. МУЗИЧКО ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ○ да ги развива креативните способности; ○ да го применува знаењето од ИКТ во наставата по музичко образование.	Содржини од сите наставни теми		❖ Ликовно и литературно изразување на изучените песни и слушаните дела според способностите, можностите и желбите на учениците. ❖ Свирење на мотиви со ДМИ (ритмички и мелодиски) со придружба на мелодија или песна на ЦД. ❖ Пребарување на Интернет податоци на различни теми и создавање албум - работилница.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставната програма

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот приод е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интерен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. КАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕНИЦИТЕ СО ПРЕЧКИ ВО ПСИХИЧКИОТ РАЗВОЈ

Кај учениците со пречки во психичкиот развој се аспектирани степенот на интелегенција, квалитетот на перецепцијата, способностите за анализа и синтеза, мислењето, памтењето, вербалните способности, мотивацијата, како и моторните и социјалните компетенции. Овие учениици се со сиромашен речник, недоволниот лексички фонд не им дозволува адекватно да ги изразат своите мисли и истовремено го отежнува разбирањето на искажаното на соговорникот. Во говорните ситуации често употребуваат многу воопштени, нејасни, неопределени и несоодветни зборови (исказите не се прецизни, или воопшто не се соодветни за предметите за кои

говорат).Тешкотии во ориентацијата во просторот претставува голем проблем при развивање на способностите за читање, пишување и извршувањето на математичките задачи. Тешкотиите при памтењето доаѓаат до израз во спориот процес на памтење и отсуството на примена на техниките на запамтување. Некои истражувања покажуваат дека и овие ученици можат да бидат успешни доколку се исполнат одредени предуслови. Секоја нова содржина треба максимално да биде прилагодена на способностите на ученикот, адекватно дозирана со примена на соодветни и за ученикот интересни наставни средства. Неопходно е повеќе пати да се повторува на нови примери, со нови наставни средства и дидактички материјал. Дури на добро разбрана и усвоена содржина може да се градат нови педагошки барања. Се препорачува изготвување индивидуализирани наставни ливчиња за повторување , утврдување и увежбување на одредени содржини. На краткотрајното задржување на вниманието на некоја содржина (флуктуирачко внимание) може да се влијае преку одредени методски постапки (развивање интерес на содржината кој вклучува едноставни и одредени задачи -налози, разбирливост на градивото кое му се презентира на ученикот, примена на таков дидактички материјал кој е инетересен, различен и не е оптоварен со непотребни детали.

Подрачјето на перцептивниот развој вклучува низа компоненти како основа за успешно учење. Особено се значајни оние кои се одговорни за аудитивната, визуелната, тактилната и кинестетичката перцепција т.е. интерпретацијата на околината од страна на ученикот на спомenатите подрачја. Додека во перципирањето секогаш е присутна сензорната дразба на тоа што ќе перципираме влијае состојбата во која се наоѓаме, претходното искуство кое го поседуваме, па според тоа перципирањето не претставува само пасивно регистрирање на дразбите кои делуваат на нашите осетни органи. Предуслов е инатактното сензорно функционирање. Испитувањата покажуваат дека освен тешкотиите во перципирањето во едно осетно подрачје , кај нив може да се јават тешкотии во интеграцијата на информациите од повеќе сензорни подрачја, како и тешкотијата во селективната детекција, кои се однесуваат на перцепциите на релевантните карактеристики на дразбата.

Овие ученици најчесто учат по пат на имитации, затоа наставникот треба да биде во улога на модел кој учениците ќе го имитираат.

Учењето на нови содржини треба да претставува надградување врз претходното знаење (секојдневните искуства) на учениците. Во таков педагошки дијалог учениците можат да ги покажат сопствените знаења и вештини и активно да партиципираат во текот на часот. Преку педагошкиот дијалог наставникот формира јасна претстава за нивото на усвоеност на одредени содржини и вештини.

При планирањето наставникот треба да го почитува принципот на функционално учење, наученото на часот да биде практично применливо во секојдневното живеење. Тоа ќе биде дополнителен мотив за учениците побрзо и поуспешно да учат. Учениците ќе бидат мотивирани, а, интересот за учење ќе биде голем доколку наставната содржина е презентирана во вид на приказна, со стил близок и разбирлив за учениците. Треба да се избегнува оптоварување со фактографски податоци кои се речиси неупотребливи за оваа популација. Учениците треба да се постојано ангажирани, и, истовремено задоволни, а наставникот дискретно треба да ги има сите во фокус, и, секако да се обидува да одговори на нивните специфични потреби и афинитети.

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставниот предмет е задолжителен и се изучува со фонд од 2 часа неделно, односно 72 часа годишно. Наставните содржини по предметот музичко образование во VI одделение во деветгодишното основно образование даваат можност да се реализираат интегрирано со содржините од други наставните програми. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности. Предвидениот број на часови ги опфаќа и вонучилишните активности (посета на музички образовни институции, концерти на Македонската филхармонија, Македонска опера и балет и др.), како и задолжителните дискусии, размени на мислења и впечатоци по остварените посети на институциите и настаните.

При реализирањето на содржините наставникот треба да го поттикнува, охрабрува секој ученик при музичкото изразување. Да им даде можност секој ученик/ученичка како индивидуално така и колективно да членуваат во ансамбли (хор, оркестар, мали музички групи, преоекти и др.), да се стимулираат дискусии и размени на мислења, искажувања на сопствени ставови и почитување на ставовите на другите.

Годишен фонд на часови

	ТЕМИ	Број на часови
1.	Пеење	10 часа
2.	Музичка писменост	16 часа
3.	Слушање музика	16 часа
4.	Свирење на детски музички инструменти	10 часа
5.	Народно музичко творештво	12 часа
6.	Музичко изразување и творење	8 часа
Вкупно:		72 часа

Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

- **Наставни средства:**
  - аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, компјутер);
  - детски музички инструменти;
  - дидактички средства и материјали;
  - визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
  - Интернет, образовни софтвери.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа. При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секој ученик. На крајот на полугодието и на учебната година учениците се оценуваат со бројчана оценка.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно - образовната работа во шесто одделение во деветгодишното основно образование може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност - оддел за музичка теорија и педагогија;
- факултет за музичка уметност - други оддели со стекната педагошко-методска доквалификација на ФМУ;
- дополнителна дефектолошка дообразба;
- филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет, дипломиран дефектолог.

Изготвил: работна група, координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *музичко образование* за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со пречки во психичкиот развој, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден ---

Скопје

Министер,

Спиро Ристовски

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр 11-3995/1
19 08 2017 год.
СКОПЈЕ